

สารนิพนธ์เรื่อง	ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินในระหว่างดำรงตำแหน่ง
คำสำคัญ	ทุจริตประพฤติมิชอบ/บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน/การดำรงตำแหน่ง/ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง/เจ้าหน้าที่ของรัฐ
นักศึกษา	อัจฉรา เหลืองวัฒนวิไล
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	ดร.ตรีเพชร จิตรมหีมา
หลักสูตร	นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายมหาชน
คณะ	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
พ.ศ.	2560

บทคัดย่อ

การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน (Asset and liability examination) ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (Political officer) หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ (State officer) โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. มุ่งหวังเพื่อจะแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ (Corruption) ตั้งแต่เข้ารับตำแหน่งจนถึงพ้นจากตำแหน่ง การจะใช้กระบวนการทางอาญาเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตเกิดสัมฤทธิ์ผลได้เท่าที่ควร เนื่องจากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างก็มีสถานะแตกต่างจากบุคคลทั่วไป มีอำนาจในการสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยในเรื่องต่าง ๆ กฎหมายจึงได้นำกระบวนการตรวจสอบอื่น ๆ มาใช้ เพื่อที่จะตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมาตรการที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน โดยให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กฎหมายกำหนด มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

เมื่อได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้มีการกำหนดหลักการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยมาตรการการตรวจสอบบัญชีแสดงรายการ

ทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ก็ได้บัญญัติรายละเอียดเพื่อรับรองหลักการดังกล่าวด้วย และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ก็ได้มีการกำหนดหลักการดังกล่าวไว้ด้วย หลักการที่กฎหมายกำหนดไว้คือให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่กฎหมายกำหนด ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เหตุที่กฎหมายกำหนดเช่นนั้น เนื่องจากการทุจริตประพฤตินิยมชอบไม่อาจแยกออกจากกันได้ ซึ่งบางครั้งอาจเป็นการร่วมมือกันของข้าราชการ (Official) และนักการเมือง (Politician) ในการทุจริตประพฤตินิยมชอบ โดยใช้อำนาจหน้าที่ (Powers and duties) ที่ตนมีอยู่

ปัจจุบันการแสดงบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กฎหมายกำหนดให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส (spouse) และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ พร้อมเอกสารหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน รวมถึงตลอดถึงสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา รวมทั้งต้องแสดงรายการทรัพย์สินที่มอบหมายไว้ให้บุคคลอื่นครอบครองดูแลทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วย โดยกำหนดให้รายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ว่าจะเป็นกรณีเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี หรือทุกสามปีที่อยู่ตำแหน่ง (กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐ) ซึ่งทำให้ผู้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน จัดทำบัญชีฯ เพียงวันเดียวคือ วันที่มีหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีเจตนาอันไม่สุจริตสามารถยักย้ายถ่ายโอนทรัพย์สินของตนไปให้ผู้อื่น หรือลด เพิ่มเติมทรัพย์สินอันเป็นเท็จในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการทำการทุจริตหรือปกปิดการทุจริตในอนาคต ผู้เขียนจึงเห็นควรให้แก้ไขบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 โดยกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะทุกหนึ่งปี ในขณะที่ยังดำรงตำแหน่ง และในกรณีพ้นจากตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปีแล้วแต่กรณี เพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายที่จะใช้การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินเป็นมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤตินิยมชอบและควบคุมตรวจสอบนักการเมืองและข้าราชการระดับสูง (Senior official) เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้